

**ПРО ОДНЕ УНІКАЛЬНЕ ЗАГЛИБЛЕННЯ В ЛЕСЮ
УКРАЇНКУ: „ВІДКРИТТЯ СТАРОГО СКАРБУ ДЛЯ
НОВИХ ЛЮДЕЙ” (СВЯТОСЛАВ ШЕВЧУК),
АБО „РОЗМОВА В ЧАСІ, МІЖ НЕЮ І ВАМИ”
(ОКСАНА ЗАБУЖКО)**

Марія Скаб

*доктор філологічних наук, професор кафедри історії та
культури української мови Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
mvskab@chnu.edu.ua*

Нещодавно з нагоди 150-річного ювілею Лесі Українки в київському видавництві „Комора” вийшла книга „Апокриф” Лесі Українки, у якій вміщено її твори на сюжети з євангельської та ранньохристиянської історії в авторській редакції, написані упродовж 1901–1911 років (апокриф „Що дасть нам силу?”, „Лист до А. Кримського” від 27 січня 1906 р., драматичні поеми „Одержима”, „Руфін і Прісцілла“, „На полі крові”, „Йоганна, жінка Хусова”, „Адвокат Мартіан”). Текстам Лесі Українки передують чотири розмови про Лесю Українку Предстоятеля Української греко-католицької церкви Блаженнішого Святослава Шевчука та письменниці Оксани Забужко. Це унікальний жанр розмови поважних й авторитетних людей на теми, пов’язані з релігійними мотивами у творчості письменника, уперше богослов робить „біблійну екзегезу літературного твору” (с. 100; тут і надалі покликання робимо за цим виданням).

На переконання О. Забужко, „після А. Кримського ніхто всерйоз не розглядав Лесю Українку як релігійного мислителя, чий твори годі поправно відчитати без богословської екзегези” (с. 9). Останні 12 років життя Лесі Українки – це постійні духовно-релігійні пошуки; „Одержима”, якою в 1901 р. починається весь її „християнський цикл“, „до смерті тримає її в цьому колі проблем“ (с. 29).

Вражає багатопластовість і багатоаспектність бесід богослова та письменниці про розуміння і тлумачення аналізованих творів: період раннього християнства – час Лесі України – сучасне прочитання; прочитання письменницею-філологинею – прочитання богословом найвищого рангу.

Співбесідники тлумачать теми христології (Українчине тлумачення образу Юди, а відтак і Христа з „На полі крові”; культ мучеництва, принесення себе в жертву, особливо жінок у „Руфін і Прісцилли”, „Адвокат Мартіан” і відгук цієї проблеми у Небесній сотні; християнство і фемінізм (Святослав Шевчук: „Є певний стереотип – ніби бути покірною нехристиянському ставленню чоловіка до жінки означає бути справжньою християнською жінкою. Ні! Абсолютно ні” (с. 73)); ідею самотності, яка є екзистенційною темою номер один сучасної культури (с. 34); роль пророка в суспільстві; проблема Церкви і родини, сім’ї, обов’язку в стосунку до Церкви і обов’язку в стосунку до родини; тема загубленого українського поганства тощо.

Звичайно, має рацію С. Шевчук, коли каже, що „ми не можемо трактувати Лесю Українку як якогось канонічного екзегета”, що „було би цілком хибно читати її твори як віроучительний документ, бо це абсолютно різні жанри, кожен із яких ставить перед собою інші мету й інше завдання” (с. 15), але важливо, як підкреслює Блаженніший, що його „особисто вражає”, це „її постійне бачення в Божому Слові – Слові, яке написане через реальні події, реальну історію, – і історичності тих елементів, які є важливими чи й джерельними для християнської віри, – певних еталонів. Еталонів, з якими вона себе співвідносить. Еталонів, до яких вона постійно апелює. Еталонів, які вона намагається запитувати, шукаючи відповіді на екзистенційні питання її особистого життя, особистого досвіду, а відтак і досвіду життя тогочасного українського суспільства” (с. 16).

Блаженніший Святослав Шевчук дуже глибоко пояснює історію раннього християнства, яка майже не відома пересічному читачеві, і лише на цьому тлі аналізує поведінку героїв творів Лесі Українки, висновкуючи, що Леся Українка „є набагато глибше християнською, ніж можна собі на перший погляд уявити” (с. 100), вона є апологетом християнства, але не християнства як системи віроучительної, системи абстрактних, логічних утворень, а „християнства як *живого богоспілкування*” (с. 17).